

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**Trávení volného času na počítači u dětí na prvním stupni
základní školy**

Vedoucí práce: doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Autor práce: Katka Fišerová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Forma studia: Prezenční

Ročník: 3.

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č.111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum .....

Katka Fišerová

Poděkování

Velice bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce doc. Michalu Kaplánkovi za trpělivost, ochotu a za poskytování cenných rad při psaní bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině, která byla pro mě velkou oporou po celou dobu mého studia.

Obsah

ÚVOD.....	5
1. Děti mladšího školního věku	6
1. 1. Problematika komputelizace života dětí	7
1. 2. Vývoj vybavenosti české populace osobním počítačem.....	10
1. 3. Volný čas jako čas svobody	11
1. 4. Vliv počítače na volný čas dětí - výsledky dosavadních výzkumů.....	13
2. Design vlastního výzkumného šetření	15
2. 1. Metodika a postup výzkumného šetření.....	15
2. 2. Hypotézy	16
3. Výzkumný vzorek.....	16
3. 1. Čas dětí strávený na počítači	18
3. 2. Činnosti, které děti nejvíce dělají na počítači	22
3. 3 Internet	24
3. 4. Využívání počítače doma nebo mimo domov.....	25
3. 5. Emoční postoj dětí k počítači.....	27
ZÁVĚR	33
Seznam použitých zdrojů.....	35
Přílohy.....	36
Abstrakt.....	38
Abstract.....	39

ÚVOD

Téma své bakalářské práce jsem si zvolila *Trávení volného času na počítači u dětí na prvním stupni základní školy*. Cílovou skupinou této práce budou tedy děti mladšího školního věku. Toto téma jsem si zvolila, protože mě zajímá a zároveň cílem této práce je zjistit, jestli děti v tomto věku tráví svůj volný čas na počítači. Dále se chci dozvědět, jak dlouho tráví svůj volný čas na počítači, jaké činnosti nejvíce na počítači dělají, jestli používají na počítači internet a jestli si dokáží představit týden bez počítače. Žijeme v moderní době a nové technologie už jsou běžnou součástí našeho života a myslím si, že to nebude jinak u dětí mladšího školního věku a v této práci bych si toto mé tvrzení chtěla potvrdit nebo vyvrátit.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou část, která objasňuje základní teoretická východiska k výzkumné části a část výzkumnou, kde budou vyhodnoceny výsledky výzkumu.

První kapitola je kapitolou teoretickou, kde popisují děti mladšího školního věku a pracují s pojmem komputerizace. Vysvětlují tento pojem, od kdy můžeme mluvit o komputerizaci a jak komputerizace souvisí s životem dětí. Dále se v této kapitole věnují volnému času dětí jako času svobody. Tuto kapitolu zakončují dosavadními výzkumy, které na toto téma byly již prováděny.

V druhé kapitole, která už je výzkumná, se věnují svému vlastnímu výzkumu. V této kapitole představím metodiku výzkumu, což je dotazník. Jedná se tedy o kvantitativní metodu, a proto zde popíšu design a metodický postup výzkumu. V této kapitole jsou také sepsány hypotézy, které jsem si zvolila pro tuto práci.

Třetí a poslední kapitola bude patřit sepsání výsledků mého výzkumu. Zde napíšu, jak respondenti odpovídali a jak celkově výzkum dopadl. V třetí kapitole také napíšu významné hodnoty u jednotlivých otázek a vzájemné vztahy mezi měřenými hodnotami s věkem a situací respondentů. V bakalářské práci čerpám nejvíce od těchto autorů: Sak Petr, Pávková Jiřina, Hofbauer Břetislav, Saková Karolína nebo Veřtát Stanislav.

1. Děti mladšího školního věku

Na začátek této bakalářské práce bych chtěla vymezit věkovou kategorii, o které je celá tato bakalářská práce a to děti mladšího školního věku.

V našich podmínkách zahrnuje mladší školní věk prvních pět let na základní škole, tedy od 6 (7) – 11 (12) let.

Školní věk podle Zdeňka Matějčka členíme na:

1. Raný školní věk- ten trvá dva roky, jde o změnu životní situace a zvykání si na školu.

2. Střední školní věk- zde dochází k velkým změnám nejenom biologických nebo sociálních. Tuto dobu můžeme také chápat jako přípravu na dobu dospívání. Trvá asi 3 roky (od 8 (9)- 11 (12)).

3. Starší školní věk – Tzv. puberta je ze školského pohledu dobou ukončení 2. stupně základní školy.¹

Jednou z největších změn pro dítě v mladším školním věku je přechod z hry, která je charakteristická pro předcházející období a hlavní činností se nyní stává učení. Pro dítě to znamená velkou fyzickou a psychickou zátěž. Dále dítě v mladším školním věku lépe ovládá svou hrubou a jemnou motoriku, která je na kvantitativně vyšší úrovni než u dětí v předškolním věku. Důležité pro děti na prvním stupni základní školy jsou tělesná cvičení, která vedou k harmonickému tělesnému i duševnímu vývoji. Dítě má v tomto věku přirozenou touhu po pohybu. Absence pohybu pak může vést k neposednosti dítěte.²

J. Piaget (1966) nazval způsob myšlení u dětí přibližně od 6 (7) do 11 let fází konkrétních logických operací, tj. operačním grupovaným myšlením. Toto myšlení se týká předmětů, s kterými se dá manipulovat, nebo si ho lze představit. Dítě dokáže třídit různé předměty podle různých vlastností, například velikosti. Ve školní práci se nejvíce uplatňuje především konvergentní myšlení, kdy dítě hledá jednu správnou odpověď na určitý problém. S myšlením dítěte souvisí i vnímání. To je již dokonalejší a je důležitým předpokladem pro úspěšnou školní činnost. Každým rokem se stává vnímání zralejším.

---

¹ Srov. PAVLAS, Ivan a VAŠUTOVÁ, Maria. Vývojová psychologie I: pro studenty učitelství a vychovatelství. Ostrava: Ostravská univerzita, str. 78

² Srov. Tamtéž, str. 78

Ve vnímání předmětů se vyděluje to podstatnější, vyvíjí se schopnost rozlišovat různé podobné předměty a rozvíjí se i diferenciací při vnímání prostoru a času. Pozornost dítěte se také vyvíjí, jednak do šířky, intenzity tak i do vytrvalosti. Dítě se učí úmyslně koncentrovat na plnění školních úkolů. Nejprve u dítěte převládají procesy vzruchu nad útlumem, a proto se často přenáší pozornost od učení na vedlejší předměty a dění kolem sebe. Proto v tomto věku musíme respektovat přiměřenou dobu stálosti a rozsahu pozornosti. Představy u dětí v tomto věku se vyznačují názorností a živostí. Kvalita představ závisí na minulých vjemech a souvisí s bezprostředními zážitky dítěte. Proto, aby dítě mohlo vzpomínat na zážitky, které prožilo, je důležitá paměť. Vlivem vzdělávacího procesu se mění paměť z nezáměrné na záměrnou, zvětšuje se rozsah kvality a rychlosti zapamatování zásluhou činnosti druhé signální soustavy. U dětí v této věkové skupině velmi rychle postupuje emoční vývoj a schopnost regulace, city dítěte postupně ztrácejí afektivní charakter a dostávají se pod vědomou kontrolu. Dítě je schopno odložit na pozdější dobu okamžité uspokojení vlastních potřeb a pozornost nasměrovat na školní práci.³

1. 1. Problematika komputelizace života dětí

Pojem komputelizace používá velmi často ve svých knihách Petr Sak. Tento pojem definoval tak, že komputelizace znamená proces vybavování společnosti a populaci lidí informačními technologiemi, osvojení si počítačové gramotnosti a využívání nových informačních a komunikačních technologií ve všech oblastech života společnosti. Komputelizace přinese jednak efektivnější a rychlejší zabezpečování tradičních funkcí a aktivit, může přinést také aktivity zcela nové, které jsou možné jen s novou technikou. Proces komputelizace probíhá strukturovaně. Z hlediska společenského vývoje existují sociální a profesní skupiny a instituce, u kterých je komputelizace významnější, tudíž by měla být v čele tohoto procesu.⁴

---

³ Srov. PAVLAS, Ivan a VAŠUTOVÁ, Maria. *Vývojová psychologie I: pro studenty učitelství a vychovatelství*. Ostrava: Ostravská univerzita, str. 78

⁴ Srov. SAK, Petr a kolektiv. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál, 2007, s. 37

V devadesátých letech minulého století takto komputelizace neprobíhala. Byl to spíše spontánní proces, který byl projevem vzdělanostního a intelektuálního potenciálu společnosti. Díky nástupu těchto revolučních inovací se potvrdila charakteristika školské dimenze vzdělávací soustavy, kterou je konzervativnost a pomalé tempo začleňování nových poznatků do výuky. V 90. letech 20. století se českému školství nepodařilo ovlivnit komputizaci společnosti. Velmi pozitivně potvrdila svou charakteristiku zařízení volného času, která nejsou svazována školským systémem a mohou vycházet ze zájmu dítěte. Generace dětí 80. let se stala v devadesátých letech subjektem komputizace. V devadesátých letech probíhalo vybavování populace novými technologiemi na základě třech znacích- věk, vzdělanostní úroveň a na příjmech a majetkové situaci. První sociální skupiny, které byly vybaveny novou technikou byli rodiny vysokoškolsky vzdělaných podnikatelů, včetně jejich dětí. Až poté se vybavenost dostávala i k lidem s nižšími příjmy a vyššího věku. Dělnická mládež v devadesátých letech i přes nízký věk byla minimálně vybavena osobním počítačem a v těchto letech můžeme vidět obrovský rozdíl i mezi studenty gymnázií a učňovskými školami. K počítačové izolaci vedl i seniorský věk spojený s nízkým vzděláním a s nízkými příjmy.⁵

S komputizací velmi úzce souvisí osobní počítač. Stanislav Veřtát ve své Encyklopedii o počítačích definuje počítač jako „stroj na zpracování informací, samostatně komunikující s okolím a schopný automaticky vykonávat předepsané posloupnosti aritmetických a logických operací- programy.“⁶ Otcem zařízení, kterému dnes říkáme počítač je profesor Wilhelm Schickard. Ten před více než 350 lety sestavil stroj, který je podobný svým principem dnešnímu počítači. Avšak se také dočteme, že nejbližší podobný stroj dnešnímu počítači sestavil profesor Charles Babbage v roce 1834.⁷

Osobní počítač můžeme užívat různými způsoby. Tyto způsoby rozdělíme na dva přístupy. První přístup je přístup „instrumentální.“ Tento přístup chápeme tak, že někdo nám zadal nějaký úkol, k jehož vypracování musíme použít počítač (nejčastější činnost v tomto přístupu je vypracovávání nějakých domácích úkolů- z pohledu dětí). Jsme tudíž motivováni nějakým úkolem nebo také tím, co očekáváme, až úkol splníme či nesplníme.

---

⁵ Srov. SAK, Petr a kolektiv. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál, 2007, s. 38

⁶ VEŘTÁT, Stanislav. *Encyklopedie o počítačích*. Praha: Grada, 1993, str. 126

⁷ Srov. Tamtéž, str. 126

Zde mluvíme o motivaci „extrinšické.“ To znamená, že dítě je motivováno nějakou osobou (z vnějšku).⁸

Druhý přístup je přístup „hravý.“ Zde je naopak motivace vnitřní, tedy motivace „intrinsicá.“ Uspokojení přináší činnost sama o sobě. Přináší to pro nás nějaké vnitřní uspokojení a motivace je tedy naopak vnitřní. Činnost na počítači probíhá ve volném čase, kdy dítě se svobodně rozhodne, co chce na počítači dělat. Nejčastěji to jsou nějaké hravé činnosti- počítačové hry apod.⁹

Z reprezentativního výzkumu s názvem Komputerizace společnosti, vzdělávání a životní styl, který byl prováděn v letech 2004-2007 se potvrzuje, že většina české populace je vybavena jednotlivými mediálními technologiemi. V tomto výzkumu na prvních třech místech byla televize, rádio a mobilní telefon. Osobní počítač byl na sedmém místě. Předběhl ho magnetofon, cd přehrávač a video. V současnosti klesá vybavenost české populace magnetofony, cd přehrávači a videi. Ústup těchto technologií je dán technologickou dynamikou.¹⁰

„V nejmladší věkové skupině 15-18, stouplо vlastnictví osobního počítače od roku 1994 z 19 na 67% na konci roku 2005.“¹¹ Opačný příklad je například s vlastnictvím osobní knihovny, ta naopak klesá. V této skupině bylo v roce 1994 – 32% majitelů osobní knihovny, v roce 2005 majitelů těchto osobních knihoven je již jen 25%. V devadesátých letech vlastnila tato věková skupina osobní knihovnu dvakrát častěji než osobní počítač, v roce 2007 má naopak mládež osobní počítač třikrát častěji než knihovnu.¹²

---

⁸ Srov. STRÁNSKÝ, Jan. *Vliv užívání pc ve volném čase na studijní výsledky dětí v prepubertálním období*. České Budějovice, 2011, Bakalářská práce. Teologická fakulta, str. 22

⁹ Srov. Tamtéž, str. 23

¹⁰ Srov. SAK, Petr a kolektiv. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál, 2007, s. 38-39

¹¹ Tamtéž, s. 40

¹² Srov. Tamtéž, s. 40

1. 2. Vývoj vybavenosti české populace osobním počítačem

Nejmenší tempo vybavenosti je u nejstarších generací. Tato generace se snaží vyrovnávat s nástupem těchto technologií a v roce 2007 byla vybavenost této věkové skupiny počítačem vyšší, než byla v roce 1992 u mládeže 15-18 let – tato skupina byla nejčastějším vlastníkem osobního počítače v tomto roce. Díky kontroverznímu projektu Internet do škol, byly vybaveny školy počítači a právě díky tomuto projektu je věková skupina 15-18 let převyšuje ostatní věkové skupiny k přístupu na počítač.¹³

S komputizací souvisí také počítačová gramotnost. Ústav pro informace ve vzdělávání MŠMT ČR na svém webu definuje počítačovou gramotnost jako schopnost „uživatelsky využívat informačních a komunikačních technologií bez toho, že musím vědět a znát, jak to v počítačích „drátech“ probíhá.“¹⁴ Počítačově gramotného člověka chápe tak, že je schopen pracovat s internetem, využívá různé programy, které jsou v počítači, dokáže si vyhledat a zpracovat informace. Počítačová gramotnost je jedna z podmínek informační gramotnosti.¹⁵

„Počítačovou gramotnost lze zjišťovat:

- analýzou aktivit, které člověk provozoval na počítači
- zkoušením jedince přímo u počítače
- jedinec se vyjadřuje k jednotlivým položkám
- jedinec provádí sebeevaluaci“¹⁶

Pro zajímavost je zde výzkum, kdy byla použita metoda sebeevaluace. Největší slabinou je zde subjektivita hodnocení, ale myslím, že výsledky i tak jsou velmi zajímavé. V roce 2007 používalo 70% lidí počítač a 30% počítač ještě nepoužívají. 12% populace tvrdí, že jejich počítačová gramotnost je na profesionální úrovni, 37 % na průměrné úrovni a 21% na úrovni základní. Důležitou informací v počítačové gramotnosti je také vzdělání a věk.

---

¹³ Srov. SAK, Petr a kolektiv. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál, 2007, s. 41- 42

¹⁴ Tamtéž, s. 46

¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 46

¹⁶ Tamtéž, s. 46

V mladé generaci je profesionální a průměrná úroveň zastoupena u 75% jedinců. Další výzkum ukazuje, kde jedinci získávají dovednosti a znalosti pro práci s PC. Nejvíce lidí odpovědělo, že sami, metodou pokus omyl, na druhém místě bylo od kamarádů, známých. Pro zajímavost jsem našla, že 2 respondenti odpověděli, že dovednosti získávají v zařízeních pro volný čas dětí a mládeže.¹⁷

Další výsledky, které vyšly z výzkumu v roce 2002, souvisí se způsobem využíváním počítače. Respondenti byli ve věku 15-23 let a nejvíce respondentů odpovědělo, že na počítači nejvíce využívají psaní textu v textovém editoru 71,7%, poté jsou počítačové hry 59,9%, využívání internetu 59,4%, elektronická pošta 58,8% a poslech hudby 51,3%.¹⁸

Další výzkum se zaměřil na jedince, který nemá počítač a využívají počítač někde jinde než doma. V roce 2002 byl prováděn výzkum s jedinci ve věku 15-30 let a nejvíce lidí odpovědělo, že využívá cizí počítač (pravidelně) v zaměstnání 22,92%, dále na vysoké škole 4,53%, na třetím místě byla střední škola s 3,53%, 2% respondentů odpověděli, že využívají počítač jinde, počítač u kamaráda či kolegy využívá 1,26 %, na předposledním místě byl dům dětí a mládeže 1,01% a na posledním místě byly knihovny a informační střediska 0,76%.¹⁹

1. 3. Volný čas jako čas svobody

Zabývám se otázkou volného času, neboť komputelizace probíhá nejen ve školách, ale probíhá i ve volném čase.

Tímto termínem se zabývá mnoho autorů. Existují různé definice a zde bych chtěla pár definic představit.

Definice volného času v knize pedagogika volného času od autorů J. Pávkové, B. Hájka a B. Hofbauera se vymezuje jako opak nutné práce a povinností, dobu, kdy si můžeme svobodně vybrat nějakou činnost, děláme je rádi a hlavně dobrovolně a nakonec nám přinášejí pocit uspokojení a uvolnění.

---

¹⁷ Srov. SAK, Petr a kolektiv. Člověk a vzdělání v informační společnosti. Praha: Portál, 2007, s. 47-49

¹⁸ Srov. SAK, Petr, SAKOVÁ, Karolína. *Mládež na křižovatce, sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda servis, 2004, str. 129

¹⁹ Srov. Tamtéž, str. 130

Břetislav Hofbauer v knize *Děti, mládež a volný čas* definuje volný čas jako čas, kdy lidé nevykonávají činnost pod nějakým tlakem závazků, které vyplývají z jeho sociální role, zvláště z dělby práce. Někdy se také volný čas vymezuje jako zbytkový čas- tzn. jako čas, který nám zbývá po splnění pracovních povinností i nepracovních povinností. Přesnější a úplnější je jeho charakteristika jako činnosti, do které člověk jde s nějakým očekáváním a hlavně se jí zúčastní na základě svobodného rozhodnutí. Hlavní funkce volného času je odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti.

Další definice a vlastnosti volného času jsou sepsány v Chartě výchovy pro volný čas. Ta byla navržena komisí pro výchovu a vzdělávání Světového sdružení pro rekreaci a volný čas (WLRA) a schválena předsednictvem asociace v prosinci 1993. „Účelem této charty je informovat vlády, nevládní organizace a vzdělávací systémy o významu a přínosech volného času, výchovy ve volném čase a výchovy pro volný čas.“²⁰

Zde je volný čas charakterizován takto:

a) Volný čas představuje specifickou oblast lidského života, přinášející člověku zvláštní prospěch: radost ze svobody, prostor pro kreativitu, uspokojení, radost, potěšení a pocit štěstí. Poskytuje příležitosti pro širokou škálu možností sebevyjádření i tělesné, duševní, sociální, umělecké i duchovní činnosti.

b) Volný čas je jeden z nejdůležitějších zdrojů osobnostního, společenského a ekonomického rozvoje a významně přispívá ke kvalitě života. Volný čas představuje kulturní statek i průmyslové odvětví, které vytváří pracovní místa, zboží i služby. Na kvalitu volného času mají vliv faktory politické, ekonomické, sociální, kulturní a stav životního prostředí, které mohou podporovat či zatěžovat prožívání volného času.

c) Volný čas podporuje také celkové zdraví a pohodu. Nabízí řadu příležitostí, které umožňují jednotlivcům nebo skupinám výběr činností a zkušeností, které odpovídají jejich potřebám či hodnotám.

d) Volný čas je základním lidským právem a nikomu nesmí být upírán na základě postižení, pohlaví či sexuální orientace.

---

²⁰ PÁVKOVÁ, Jiřina a spol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999, str. 32

e) Rozvoji volného času pomáhá zajištění základních životních podmínek, jako je například bezpečí, potrava, vzdělání nebo zdroj finančních prostředků.

f) Lidská společnost je složitý propojený systém a volný čas nelze oddělit od jiných životních cílů. Aby jedinec nebo skupina dokázali dosáhnout tělesné, psychické a sociální pohody, je potřeba aby si dokázali stanovit své cíle a dosahovat jich, aby uspokojovali své potřeby a mohli tak vytvářet pozitivní vztahy se svým okolím.

g) Mnoho společností se setkává velmi často s rostoucí nespokojeností, stresem, nudou, nedostatkem pohybu, odcizení lidí apod. Tyto problémy lze snižovat díky prostřednictvím volnočasových činností.²¹

1. 4. Vliv počítače na volný čas dětí - výsledky dosavadních výzkumů

Tato kapitola se věnuje výsledkům výzkumu, který byl prováděn v roce 2009 v přehledové studii *Las Nuevas Tecnologías y su impacto en el desarrollo de habilidades en los niños*. Tato studie nás informuje o tom, že děti narozené ve 21. století jsou od prvních dnů svého života vystavovány novým technologiím. Proto se této generaci říká tzv. Net generation nebo Clikerati Kids. Dále se také uvádí, že již dvouleté dítě má tak dobře vyvinutou jemnou motoriku, že samo dokáže zapnout televizi nebo manipulovat s klávesnicí. S počítačem je úzce spojený internet a na toto téma se vyskytuje mnoho výzkumů. Například výzkum, který byl prováděn v roce 2009 (Findal), který přišel se zajímavými výsledky. Z toho výzkumu vyšlo, že děti nad 12 let pravidelně využívají internet. Tento výzkum byl prováděn i ve Švédsku, kde výsledky vyšly tak, že ve třech letech využívají internet již tříleté děti, v pěti letech je to již polovina dětí. V devíti letech je těžké najít dítě, které by internet nevyužívalo, a desetileté děti jsou denními uživateli. Děti v rozmezí 3-4 roky tráví online méně než hodinu týdně. Jako zajímavost jsem našla statistiku, kdy se porovnávají výzkumy, které byly prováděny v roce 2002, 2005 a v roce 2008. V tomto výzkumu se zjišťovalo, v kolika letech se dítě poprvé setká s internetem.

---

²¹ Srov. PÁVKOVÁ, Jiřina a spol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999, str. 32-33

V roce 2002 vyšlo, že první kontakt s internetem měly děti v deseti letech, v roce 2005 to byly již osmileté děti a v roce 2007 vyšlo, že s internet se poprvé setkaly děti v pěti letech. Findal soudí, že věk se postupem let bude nadále snižovat.²²

Další studie, která se zaměřila na děti předškolního a mladšího školního věku, která byla prováděna v Americe, v roce 2010 také potvrzuje, že se rok od roku snižuje věk dětí, které se poprvé setkají s internetem. Konkrétní výsledky vyšly tak, že již ve třech letech je čtvrtina dětí online denně, v pěti letech je to již polovina. V osmi letech jsou dvě třetiny dětí každodenními uživateli počítače. Všechny studie se shodují, že v 8 letech dítěte nastává výrazný posun dovedností spojených s užíváním počítače a internetu. Z těchto výzkumů a studií si tedy potvrzujeme, že se s každým rokem snižuje věk dětí, který se poprvé setkají s počítačem. Během pěti let (2002-2007) se ukázalo, že se věk dětí, které se poprvé setkají s počítačem, snížil o pět let. Na závěr těchto výzkumů bych chtěla ještě připomenout, že všechny tyto výzkumy byly prováděny ve vyspělých zemích (například Švédsko, Amerika).²³

V České republice byl v roce 2006 proveden výzkum s názvem Komputerizace společnosti, vzdělávání a životní styl od Doc. PhDr. Petra Saka, CSc. a Mgr. Karolíny Sakové, jejímž garantem je MPSV ČR. Dle toho výzkumu 30% české populace nevyužívá osobní počítač, 70% české populace osobní počítač využívá. Frekvence využívání počítače- 3% lidí odpovědělo, že osobní počítač využívají jen výjimečně, 7% lidí odpovědělo, že s počítačem pracují alespoň jedenkrát za měsíc, 22% populace tvrdí, že na osobní počítač jdou alespoň 1x týdně a nakonec 68% lidí přiznalo, že navštíví počítač denně nebo téměř každý den. Dále mě zajímalo, kde lidé nejvíce využívají počítač. Nejvíce lidé odpovídali v zaměstnání. Další pořadí je následovné: doma, u kamaráda, knihovny a informační střediska, střední škola, DDM a jiné zařízení pro volný čas, vysoká škola a jako poslední je internetová kavárna. Dále mě pak zajímala nejčastější činnost, která česká populace na počítači dělá, a výsledky jsou následovné: nejvíce lidí

---

²² Srov. KRČMÁŘOVÁ, Barbora a VACKOVÁ, Kristýna. *Děti a online rizika, dítě předškolního a mladšího školního věku a internet*. Sdružení linka bezpečí, 2012, str. 22

²³ Srov. Tamtéž, str. 22

odpovědělo, že na osobním počítači nejvíce využívají psaní textu v textovém editoru, poté vzdělávání obecně, poslech hudby a jako další v pořadí jsou počítačové hry.²⁴

2. Design vlastního výzkumného šetření

Ve výzkumné části jsem se chtěla dozvědět, zda děti mladšího školního věku tráví svůj volný čas na počítači. Dále jsem se chtěla dozvědět, jak dlouho tráví svůj volný čas na počítači, jaké činnosti nejvíce na počítači dělají, jestli používají na počítači internet a jestli si dokáží představit týden bez počítače. Proto, abych tyto věci zjistila, použila jsem v dotazníku tyto otázky: „Udělej čárku ke každému dni, ve kterém si byl/a na počítači“ nebo „Když jsi na počítači, kolik na něm trávíš času?“ dále také „Co nejvíce děláš, když jsi na počítači?“ použila jsem i otázku „Využíváš na počítači internet?“ a jako poslední jsem využila otázku „Dokážeš si představit týden bez počítače?“. U otázek „Udělej čárku ke každému dni, ve kterém si byl/a na počítači“ nebo „Když jsi na počítači, kolik na něm trávíš času?“ jsem chtěla zjistit, kolikrát v týdnu se dítě dostane k počítači a jak dlouho na počítači tráví svůj čas. Šlo tedy hlavně o časové zjištění. U otázek „Co nejvíce děláš, když jsi na počítači?“ a „Využíváš na počítači internet?“ jsem chtěla zjistit, co děti na počítači nejvíce dělají, a jestli k těmto činnostem využívají internet.

2. 1. Metodika a postup výzkumného šetření

Protože jsem se chtěla dozvědět od co nejvíce dětí mladšího školního věku, jestli tráví svůj volný čas na počítači, zvolila jsem si pro zjištění výsledků dotazníkovou formu. Jde tedy o kvantitativní výzkum. Nejprve jsem si zvolila hypotézy, které bych si v dotazníku chtěla potvrdit nebo vyvrátit. Sepsala jsem si proto všechny hypotézy a podle nich jsem sestavila dotazník. Dotazník se skládá z osmi otázek. První tři otázky jsou identifikační, které zjišťují důležité informace o respondentovi. Otázky se ptají na věk, pohlaví a bydliště (vesnice, město). Otázky jsem formulovala tak, aby jim rozuměly děti mladšího školního věku. Například u otázky, která zjišťovala, kolikrát týdně přijde dítě do kontaktu s osobním počítačem, jsem upravila otázku tak, že děti udělaly jen čárku ke dni, kdy byly na počítači. Po zhotovení tohoto dotazníku jsem oslovila tři základní školy, které jsou v Prachaticích. Z těchto tří škol mi odepsaly dvě a já se s nimi začala více domlouvat na

---

²⁴ Srov. SAK, Petr a SAKOVÁ, Karolína. *Mládež na křižovatce, sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda servis, 2004, str. 129

spolupráci. Spolupráce probíhala bez problémů, ale po přečtení odpovědí jsem zjistila, že většina dětí je z města, tak jsem poté kontaktovala Základní školu Mistra Jana Husa v Husinci, protože vím, že do této Základní školy dojíždí mnoho dětí z okolních vesnic. I zde spolupráce probíhala bez problémů. Po obdržení všech dotazníků jsem začala s vyhodnocováním výsledků.

2. 2. Hypotézy

Na základě teoretických poznatků a předcházejících výzkumů jsem si stanovila několik hypotéz k očekávaným výsledkům vlastního výzkumu.

1. Děvčata tráví více času na počítači než chlapci.
2. Velký rozdíl v čase stráveném při jedné návštěvě počítače bude mezi dětmi z vesnice a dětmi z města.
3. Mladší děti budou trávit při jedné návštěvě počítače méně času než děti starší.
4. Dívky budou trávit během jednoho týdne více času na počítači než chlapci.
5. Nejčastější aktivitou dětí na počítači je hraní počítačových her.
6. Městské děti budou více využívat internet než děti z venkova.
7. Většina dětí bude trávit svůj volný čas na počítači doma.
8. Více jak 50% dětí si nedovede představit týden bez počítače.

3. Výzkumný vzorek

V bakalářské práci mě zajímalo, zda opravdu děti tráví svůj volný čas na počítači, kolik na něm tráví času, jestli na počítači používají internet a jaké činnosti na nich nejvíce dělají. Jako zajímavost jsem se chtěla dozvědět, jestli si dokáží děti představit týden bez počítače. Pro zjištění odpovědí jsem použila dotazník. Tedy kvantitativní výzkum. Dotazník jsem rozdala celkem do tří škol v okrese Prachatic. Dvě základní školy byly přímo ve městě Prachatic. Šlo o Základní školu Národní a Základní školu Vodňanskou. V obou dvou školách jsem dotazníky rozdala ve druhé až páté třídě. Většina dětí byla z města, a proto jsem se rozhodla dát dotazníky ještě do města Husinec. Zde jsem se domluvila se Základní školou Mistra Jana Husa, o které vím, že sem dojíždí mnoho dětí z okolních vesnic. Zde jsem dotazníky rozdala od první do páté třídy. Celkem mi na dotazník odpovědělo 161 respondentů. Z toho bylo 76 chlapců a 85 dívek. Celkový počet

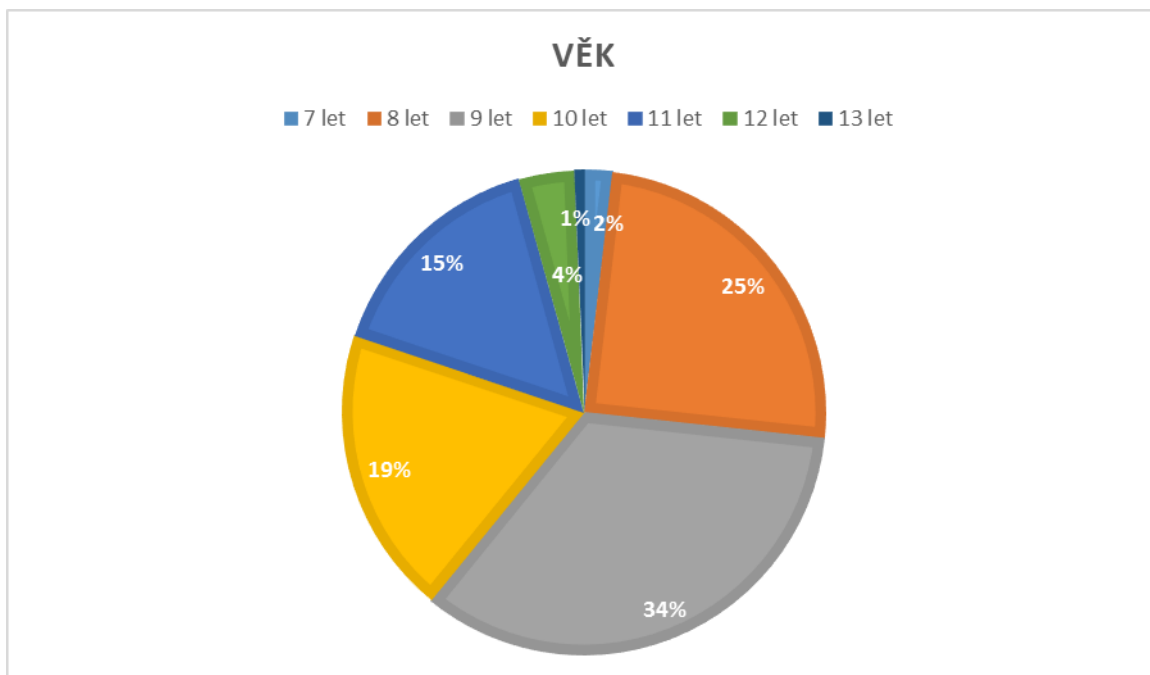

respondentů z vesnice byl 51 z toho 21 chlapců a 20 děvčat. Respondentů z města bylo tedy celkem 120 z toho 65 dívek a 55 chlapců. Věk respondentů byl od 7-13 let.

Celkem respondentů	161x	
Chlapců	76x	
Děvčat	85x	
Děti z města	65x dívky	55x chlapci
Děti z vesnice	20x dívky	21x chlapci
7 let	1x dívka	2x chlapci
8 let	21x dívky	19x chlapci
9 let	31x dívky	24x chlapci
10 let	16x dívky	15x chlapci
11 let	14x dívky	11x chlapci
12 let	1x dívky	5x chlapci
13 let	1x dívka	

Z dotazníku jsem tedy zjistila, že celkem bylo 161 respondentů. Z celkového počtu bylo 85 děvčat a 76 chlapců. Celkem na dotazník odpovědělo 41 dětí z vesnice z toho 21 chlapců a 20 děvčat. Naopak respondentů z města bylo o něco více. Celkem odpovědělo 120 dětí, kteří bydlí ve městě, z toho 65 děvčat a 55 chlapců. Co se týká věku, na dotazník odpovídaly děti 7-13 let. Začala bych od nejnižšího věku, tedy sedmiletých. Na dotazník odpověděly tři děti ve věku sedmi let, z toho byli dva chlapci a jedna dívka. O rok starších dětí, tedy osmiletých, bylo celkem 40. Z tohoto počtu bylo 19 chlapců a 21 dívek. Dále pak odpovídaly na dotazník děti devítileté. Těch bylo celkem 55. Z tohoto počtu devítiletých dětí bylo 24 chlapců a 31 dívek. Desetiletých dětí bylo o něco méně, a to 31, z toho 15 chlapců a 16 dívek. Jedenáctileté děti odpovídaly v počtu 25, z toho 11 chlapců

a 14 dívek. Dvanáctiletých dětí bylo ještě méně a to celkem 6 z tohoto počtu bylo 5 chlapců a jedna dívka. Jako poslední je jedna dívka, které bylo již třináct let.

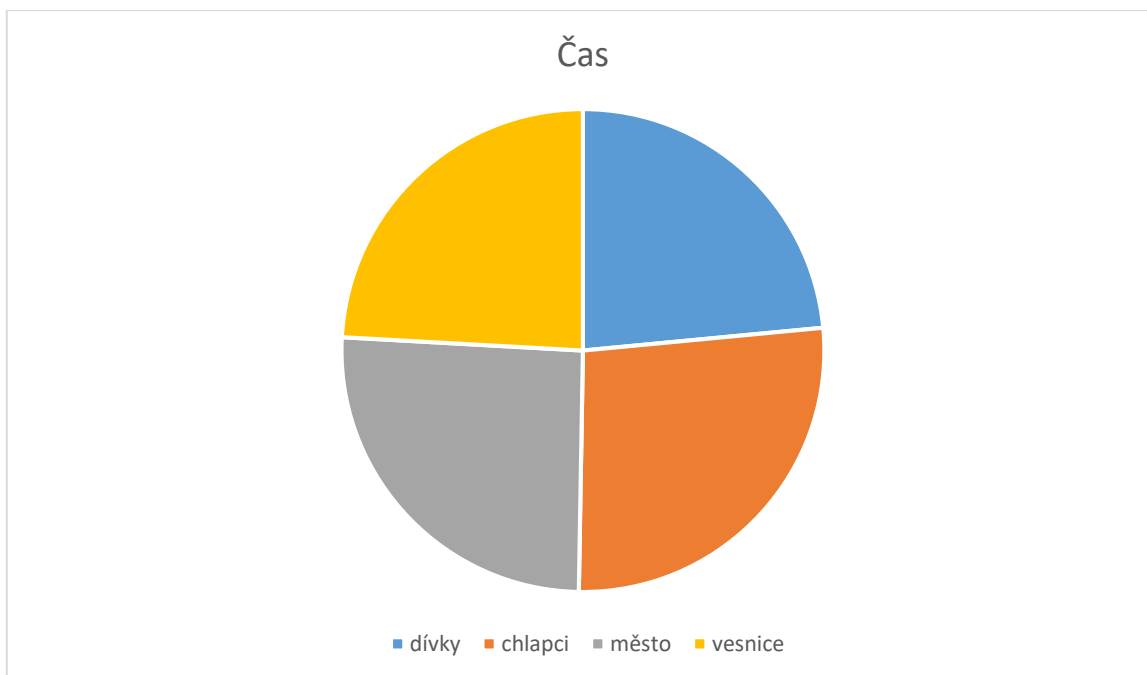

Z tohoto grafu můžeme vyčíst, že nejvíce na dotazník odpovídaly devítileté děti, kterých bylo 34 %. Nejméně pak děti třináctileté, protože na dotazník odpovědělo jen jedno třináctileté děvče, tedy 1%.

3. 1. Čas dětí strávený na počítači

Tato kapitola seznamuje s výsledky v rámci času stráveném při jednom sezení na počítači. Zde se dozvíme, kolik na počítači stráví děti z vesnice a děti z města. Dále zde poukazují na rozdíly v odpovědích dle věku dětí.

Začala bych tedy časem jednoho sezení u počítače, to znamená, kolik dítě při jednom sezení u počítače stráví času. U chlapců vyšly výsledky tak, že průměrně chlapci na počítači stráví 16,31 minut. Děvčata dopadla podobně. U děvčat průměrný čas, který stráví při jednom sezení na počítači, vyšel 14,31 minut, tedy podobný výsledek. U dětí z venkova a u dětí z města také nenastal nějaký větší rozdíl. Výsledky dopadly podobně. Děti, které žijí ve městě, odpovídaly na tuto otázku různě, ale celkový průměr z celkových 120 dětí vyšel 15,6 minut. U dětí, které bydlí na vesnici, vyšel výsledek podobně a z celkového počtu 41 dětí z vesnice vyšel průměrný výsledek 14,69 minut.

Z tohoto grafu můžeme vyčíst, že u času stráveným na počítači nejsou žádné výrazné rozdíly jak mezi chlapci a děvčaty, tak ani u dětí z vesnice a města. Výsledky vyšly velmi podobně a můžeme tak říci, že není skoro žádný rozdíl mezi chlapci a děvčaty nebo mezi dětmi z vesnice a z města. U této otázky jsem si na začátku práce stanovila hypotézu, že děvčata tráví více času na počítači než chlapci. Tato hypotéza se tedy nepotvrdila. Z výsledků totiž vyšlo, že chlapci tráví průměrně o dvě minuty více času na počítači než dívky. Jako další hypotézu jsem si na začátku zvolila, že je velký rozdíl v čase stráveném na počítači mezi dětmi z vesnice a dětmi z města. Ani tato hypotéza se zde nepotvrdila. Rozdíl mezi dětmi z vesnice a dětmi z města je taktéž minimální.

Nyní bych přešla k výsledkům podle věku. Z kategorie sedmiletých vyšly průměrné výsledky tak, že děti v tomto věku tráví průměrně na počítači 15 minut. Dále pak o rok starší děti, tedy osmileté, tráví na počítači při jednom sezení průměrně 18,57 minut. Devítileté děti, když sedí u počítače, stráví na něm průměrně 15,36 minut. Děti, které jsou již desetileté, stráví průměrně při jednom sezení na počítači 15 minut. Dětem, kteří jsou o rok starší, tedy jedenáctiletí, tráví průměrně 12,45 minut na počítači. Dále pak dvanáctileté děti, ti tráví u počítače průměrně 15 minut. Jedno děvče se skupiny třináctiletých odpovědělo, že na počítači stráví přibližně 10 minut při jednom sezení.

Pro přehlednější výsledky je zde tabulka.

7-8 let	16,78 minut
9-10 let	15,18 minut
11-13 let	12,48 minut

Hypotézou k této otázce na začátku bylo, že mladší děti budou trávit při jednom sezení na počítači méně času než děti starší. Tato hypotéza se zde vyvrátila. Z výsledků se můžeme dozvědět, že to tak není. Rozdíl tam sice nějaký je, ale jen pár minut.

Nyní bych přešla k absolutnímu času během týdne. Zde výsledky vyšly takto. U děvčat vyšel absolutní čas v týdnu průměrně 44,12 minut. Naopak u chlapců vyšel výsledek průměrně 61,58 minut. Dále pak rozdíl mezi městem a vesnicí. Děti z města odpovídaly různě, ale průměrný absolutní čas v týdnu vyšel průměrně 52 minut. Naopak dětem z vesnice vyšel průměrný absolutní čas v týdnu 53,41 minut. Podle věku vyšly výsledky následovně: u sedmiletých dětí vyšel absolutní čas v týdnu průměrně na 65 minut, u osmiletých vyšel čas 56 minut, devítiletým dětem vyšel čas 46 minut, u desetiletých dětí vyšel čas 48,87 minut, jedenáctiletým dětem vyšel čas 52,8 minut, jako předposlední skupině a tedy skupině dvanáctiletým vyšel průměrný čas 87,5 minut a jediné třináctileté děvče odpovědělo, že stráví během týdne na počítači 75 minut.

Respondenti	Čas
Dívky	44,12 minut
Chlapci	61,58 minut
Děti z města	52 minut
Děti z vesnice	53,41 minut
7 let	65 minut
8 let	56 minut
9 let	46 minut
10 let	48,87 minut
11 let	52,8 minut
12 let	87,5 minut
13 let	75 minut

V této tabulce si můžeme všimnout velkého rozdílu mezi chlapci a dívkami. U této otázky byla na začátku hypotéza, že dívky budou trávit během jednoho týdne více času na počítači než chlapci. Tato hypotéza se z výsledků dotazníků vyvrátila. Zde si můžeme všimnout velkého rozdílu mezi dívkami a chlapci a to o 17,46 minut. Když se koukneme na výsledky dětí z vesnice a města, zde naopak je rozdíl minimální. Pro mě je to velké překvapení, protože jsem si myslela, že děti z města budou trávit více času na počítači než děti z vesnice. Výsledky podle věku jsou také zajímavé. Z výsledků nám totiž vyšlo a zároveň to potvrdilo mou hypotézu, že starší děti tráví více času na počítači než děti mladší. Děti mladšího věku, tedy děti ve věku 7, 8, 9, 10 tráví průměrně 53,75 minut během jednoho týdne. Naopak starší děti, tedy děti 11, 12 a 13 let tráví na počítači během týdne průměrně 71,7 minut. I zde se tedy má hypotéza potvrdila. Další zajímavostí je, že všechny časy dětí začínají od 44 minut do 90 minut. A další zajímavé výsledky, kterých se zde můžeme všimnout, jsou, že sedmiletí děti tráví během týdne více času na počítači než děti osmiletí, devítiletí, desetiletí i jedenáctiletí a dále už pak jsou výsledky vyšší než u sedmiletých.

3. 2. Činnosti, které děti nejvíce dělají na počítači

Jaké činnosti děti nejvíce dělají děti na počítači, to se dozvíme v této kapitole. Nejprve bych začala dívkami. Ty nejvíce odpovídaly, že nejraději na počítači hrají hry. Celkem tak odpovědělo 50% dívek. Na druhém místě pak byla hudba, dále škola, sociální sítě, pohádky, youtube, internet, skype a jako nejméně častá byla odpověď bakalář. Pro vysvětlení, bakalář je internetová žákovská knížka, kterou mohou navštěvovat jak děti, tak i rodiče a zde se dozívají klasifikaci žáka, osobní rozvrh žáka a změny v něm (suplování apod.), akce školy nebo i domácí úkoly. Rodiče a dítě zde komunikují s vedením školy a učiteli. Například posíláním různých pozvánek na školní akce, posílání výukových materiálů a například k vytváření anket.²⁵

Pro přehlednější výsledky je zde tabulka, jak odpovídaly dívky. U této otázky byla možnost více odpovědí. Pro připomenutí dívek bylo celkem 85.

Umístění	Činnost	Procenta
1. místo	Počítačové hry	50,5 %
2. místo	Hudba	32,9%
3. místo	Škola	28,2 %
4. místo	Sociální sítě	12,9%
5. místo	Pohádky	3,5 %
6. místo	Youtube	1,2 %
7. místo	Internet	1,2%
8. místo	Skype	1,2%
9. místo	Bakalář	1,2 %

²⁵ Srov. Na Bakaláři [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <https://www.bakalari.cz/webapp.aspx>

U chlapců vyšly výsledky následovně. Nejčastější odpověď na tuto otázku byla jako u dívek, počítačové hry. Takto odpovědělo celkem 75% chlapců. Na druhém místě pak byla hudba, škola, sociální síť, pohádky, youtube, skype, bakalář, fotky, prohlížení nožů na internetu a stříhání videí.

Pro přehlednější výsledky chlapců, je zde tabulka. U této otázky byla možnost více odpovědí. Pro připomenutí chlapců bylo celkem 76.

Umístění	Činnost	Procenta
1. Místo	Počítačové hry	75%
2. Místo	Hudba	28,9 %
3. Místo	Škola	6,57%
4. Místo	Sociální síť	11,8%
5. Místo	Pohádky	3,9%
6. Místo	Youtube	1,3%
7. Místo	Skype	1,3%
8. Místo	Bakalář	1,3%
9. Místo	Fotky	1,3%
10. Místo	Nože	1,3%
11. Místo	Internet	1,3%
12. Místo	Stříhání videí	1,3%

U této otázky byla na začátku hypotéza, že nejčastější aktivitou, kterou budou děti na počítači dělat, jsou počítačové hry. Tato hypotéza se potvrdila jak u děvčat, tak u chlapců. Většina z dětí totiž odpověděla počítačové hry. Zajímavý výsledek vyšel ale u možnosti odpovědi škola. Můžeme si všimnout, že škola je na třetím místě jak u děvčat, tak i u chlapců, ale s velkým rozdílem v procentech. Tuto odpověď zvolilo 28,2% děvčat, kdežto u chlapců je to jen 6,57%. Můžeme tedy podle výsledků říci, že děvčata chodí na

počítač kvůli škole, častěji než chlapci. Minimálního rozdílu si naopak můžeme všimnout u sociálních sítí. Jak děvčata, tak i chlapci chodí na sociální sítě přibližně stejně.

3. 3 Internet

Nyní bych chtěla ukázat, jak děti odpovídaly na otázku, zda využívají internet na počítači. Z celkových 85 dívek odpovědělo, že internet využívá 71 děvčat. Z celkového počtu chlapců a to 76, odpovědělo celkem 67, že využívá na počítači internet. Naopak z celkového počtu 41 dětí z vesnice odpovědělo, že internet využívá 35 dětí. Děti z města bylo celkem 120 a z toho počtu odpovědělo celkem 103 dětí, že internet na svém počítači využívají. Sedmiletých dětí byl celkový počet tři a všichni děti v tomto věku odpověděly, že internet využívají. Dále celkový počet osmiletých byl 40 a z toho počtu odpovědělo 35 dětí, že internet také využívají. Z celkového počtu 55 dětí v kategorii devítiletí, odpovědělo na tuto otázku 46 dětí kladně, tudíž že internet využívají. V kategorii desetiletí bylo celkem 31 dětí a z toho 26 dětí odpovědělo, že internet na počítači využívají. Dále pak kategorie jedenáctiletí, bylo celkem 25 dětí a z tohoto počtu 21 dětí odpovědělo, že internet na počítači také využívají. Předposlední skupinou dvanáctiletých dětí, kterých bylo celkem 6, odpovědělo všech šest dětí, že internet využívají. A jako poslední je tu jedno třináctileté děvče, které odpovědělo, že internet na počítači taktéž využívá.

Pro přehlednější výsledky je níže tabulka.

Respondenti	Počet odpovědí	Procenta
Děvčata	71 z 85 dívek	83,52%
Chlapci	67 ze 76 chlapců	88,15 %
Město	103 ze 120 dětí	85,8%
Vesnice	35 ze 41 dětí	85,4%
7 let	3 z 3 dětí	100%
8 let	35 ze 40 dětí	87,5%
9 let	46 z 55 dětí	83,63%
10 let	26 z 31 dětí	83,87%
11 let	21 z 25 dětí	84%
12 let	6 z 6 dětí	100%
13 let	1 z 1 dětí	100%

Na začátku bakalářské práce jsem měla hypotézu, že děti z města budou více využívat na počítači internet než děti z vesnice. I když na dotazník odpovídalo méně dětí z vesnice, než z města, procentuálně to ale vyšlo velmi podobně. Rozdíl byl minimální, jen v desetinách procenta, přesněji 0,4 %. Když si podrobněji prohlédneme tabulku, neuvidíme nikde žádný výrazný rozdíl. V tabulce se objevují i 100% čísla, ale u těchto vysokých procentech je jen málo respondentů, takže čísla jsou trochu zkreslená.

3. 4. Využívání počítače doma nebo mimo domov

V této kapitole bych chtěla představit, kolik dětí využívá počítač mimo domov a kdo využívá počítače doma. Z celkového počtu chlapců, tedy 76, odpovědělo, že 67 chlapců využívá svůj počítač doma, naopak mimo domov využívá počítač 7 chlapců a dva nemají počítač vůbec. U děvčat z celkového počtu 85 dívek, odpovědělo na tuto otázku tak, že 71 dívek využívá počítač doma, 11 dívek používá počítač mimo domov a tři děvčata nemají počítač vůbec. Z celkového počtu 120 dětí z města, odpovědělo 103 dětí, že

využívá počítače doma, 13 dětí využívá počítač mimo domov a 4 děti z města nemají vůbec počítač. Dále z celkového počtu 41 dětí z vesnice, odpovědělo 35 dětí na tuto otázku, že tráví čas na počítači doma, 5 dětí mimo domov a jedno z dotazovaných dětí nemělo vůbec počítač. Dále je tu věkové rozdělení. U Sedmiletých dětí odpověděly všichni, že využívají počítač doma. Osmiletí děti z celkové počtu 40 dětí, využívá počítač doma celkem 35 dětí, 4 děti chodí na počítač mimo domov a jedno dítě nemá počítač. Devítileté děti, celkový počet těchto dětí je 55 z toho 46 dětí odpovědělo, že na počítač chodí doma, 7 dětí odpovědělo, že chodí na počítač mimo domov a dvě děti nemají počítač. Skupinka desetiletých dětí z celkového počtu 31 dětí odpovědělo, že 26 dětí využívá počítač doma, 4 děti využívají počítače mimo domov a jedno dítě nemá počítač vůbec. Skupina jedenáctiletých dětí z celkového počtu 25 dětí odpověděly, že 21 dětí tráví svůj čas na počítači doma, tři děti mimo domov a jedno dítě počítač nemá. Dvanáctiletí děti, kterých bylo celkem 6 a i třináctiletá dívka odpověděly, že svůj čas tráví na počítači doma a nikdo nevyužívá počítače mimo domov.

V tabulce jsou procenta, kolik dětí z celkového počtu využívá počítač doma.

Respondenti	Počet odpovědí	Procenta
Děvčata	71 z 85 děvčat	83,52%
Chlapci	67 ze 76 chlapců	88,15%
Město	103 ze 120 dětí	85,83%
Vesnice	35 ze 41 dětí	85,36%
7 let	3 z 3 dětí	100%
8 let	35 ze 40 dětí	87,5%
9 let	46 z 55 dětí	83,6%
10 let	26 z 31 dětí	83,87%
11 let	21 z 25 dětí	84%
12 let	6 z 6 dětí	100%
13 let	1 z 1 dětí	100%

Na začátku byla hypotéza, že většina dětí bude trávit svůj volný čas na počítači a to doma. Výsledek se díky dotazníku potvrdil. Není zde žádný velký rozdíl mezi děvčaty ani chlapci a ani mezi dětmi z vesnice či města. U věkového rozlišení je opět potřeba se koukat kolik z kolika dětí takto odpovědělo. U některých věků je málo respondentů a proto vyšly čísla velmi vysoká. Můžeme si také všimnout, že výsledky, které vyšly u předchozí otázky, jsou naprosto shodná s výsledky u této otázky.

3. 5. Emoční postoj dětí k počítači

Jako poslední výsledky z výzkumu jsou zde výsledky z emočního postoje dětí k počítači. Tato otázka byla v dotazníku jako poslední a ptala se na to, zda si děti dokáží představit týden bez počítače. Díky dotazníku vyšlo, že z celkového počtu 85 dívek si 20 děvčat nedokáže představit týden bez počítače. Z celkového počtu chlapců a to 76 vyšlo, že 23 chlapců si nedokáže představit týden bez počítače. Všechny tři sedmileté děti odpověděly, že si nedokáží představit týden bez počítače. Dále pak z osmiletých to bylo celkem 14 dětí z celkového počtu 40 dětí. U devítiletých takto odpovědělo 13 dětí z celkového počtu 55 dětí. Desetiletí odpověděli na tuto otázku celkem pětkrát, že si nedovedou představit týden bez počítače z celkového počtu 31 dětí. Jedenáctiletí děti odpověděly celkem sedmkrát, že si nedovedou představit týden bez počítače z celkového počtu 25 dětí. Z dvanáctiletých dětí odpovědělo takto jedno dítě z celkového počtu šesti dětí. A jako poslední skupinku uzavírá jedno třináctileté děvče, které na tuto otázku odpovědělo, že si dokáže představit týden bez počítače.

Tabulka, která je níže, nám pomůže s lepší orientací ve výsledcích. V tabulce jsou zapsaní děti, který si nedokáží představit týden bez počítače.

Respondenti	Odpovědi	Procenta
Děvčata	20 z 85 děvčat	23,52 %
Chlapci	23 ze 76 chlapců	30,26%
7 let	3 z 3 dětí	100 %
8 let	14 ze 40 dětí	35 %
9 let	13 z 55 dětí	23,63%
10 let	5 z 31 dětí	16,12%
11 let	7 z 25 dětí	28%
12 let	1 z 6 dětí	16,66%
13 let	0 z 1 dětí	0%

U této otázky byla na začátku hypotéza, že více jak 50% dětí si nedovede představit týden bez počítače. Z těchto výsledků můžeme vyčíst, jak každá věková kategorie nebo chlapci a děvčata odpovídali. Celkem tedy 43 dětí z celkového počtu 161 dětí odpovědělo, že si nedokáží představit týden bez počítače a to je tedy méně než 50% z celkového počtu. Moje hypotéza se tedy nepotvrdila. Z toho výsledku mám radost, protože jsem si na začátku myslela, že každé druhé dítě už potřebuje ke svému životu počítač, ale jak se ukázalo, tak tomu tak není.

Na závěr této kapitoly bych se chtěla na základě teoretických a praktických poznatků zamyslet, jestli se dá opravdu skloubit volný čas s osobním počítačem. Jak jsme se již dozvěděli, volný čas je čas, kdy si každý člověk může svobodně rozhodnout, co bude dělat. Když se dítě svobodně rozhodne ve svém volném čase, že bude pracovat nebo si hrát hry na počítači, tak je to v pořádku. Každý má právo na svobodné rozhodnutí. Ale je to opravdu správná aktivita, kterou by si mělo dítě vybrat? V této práci jsme se také dozvěděli, že jsou různé způsoby využívání počítače. Je to způsob hravý a instrumentální. Když už by si tedy dítě vybralo, že svůj volný čas bude trávit na počítači, určitě by bylo

lepší, kdyby využil způsobu instrumentálního tedy jít na počítač s nějakým úkolem a pomocí počítače jej vypracovat. Tento způsob využívání počítače je podle mě zcela v pořádku a dítě by mohlo sedět u počítače i klidně delší dobu, aby si vše našlo, co potřebuje. Další způsob užívání počítače je způsob hravý. Dítě jde na počítač s tím, že si chce jen na něm zahrát nějaké hry. Podle mě na tomto způsobu užívání počítače není nic špatného, pokud jde dítě hrát vzdělávací hry. Existují například různé slabikáře pro děti v první třídě nebo různá cvičení na doplňování i/y. Kdyby šlo dítě na počítač hrát tyto hry a v nějakém rozumném časovém rozmezí (asi tak 15-20 minut), neviděla bych na užívání počítače ve volném čase nic špatného. Ale pokud dítě chodí na počítač s tím, že jde hrát různé střílečky, tankové bitvy nebo jiné hry ve svém volném čase, je to podle mě nesprávné využívání volného času. Podle mého názoru tyto hry dítěti nic nepřinesou. Při této činnosti dítě jen sedí na židli a kliká na různá tlačítka na klávesnici. Pro děti mladšího školního věku je důležitý pohyb. Dítě v tomto věku se vyvíjí a pohyb na čerstvém vzduchu je pro něj nejlepší. Když bude sedět doma u počítače, určitě to nebude mít pozitivní vliv na jeho rozvoj. Z. Matějček (1994) píše, že důležité pro děti na prvním stupni základní školy jsou tělesná cvičení, která vedou k harmonickému tělesnému i duševnímu vývoji. Dítě má v tomto věku přirozenou touhu po pohybu. Absence pohybu pak může vést k neposednosti dítěte. Proto si myslím, že dítě v tomto věku by mělo raději trávit svůj volný čas venku, hrát tam nějaké hry a nesesedět doma na počítači. Pokud si mohu dovolit soudit, nestačí pouze poukazovat na nesprávnost nebo nevhodnost hraní na počítači, důležité je v každém případě zjistit, co dítě vede ke hře. Zajímavé totiž je, že když jsem se náhodně dětí ptala, proč hrají právě tuto hru, odpovídaly shodně-protože mě baví, když se ptám jak dlouho jim trvá splnit si to, co ve hře chtěli dokázat- tedy například postavit si vesnici, vyhrát bitvu, dokončit nějaký level, obvykle k tomu nepotřebovaly moc času, když jsem se ale zeptala proč stejně u počítače vydrží sedět celé hodiny, většina sdělila, že hrají online- tedy multiplayer hry, kde je spousta dalších hráčů, protože je tolik moc nebaví hrát „single“, znamená to tedy, že hra jim neposkytuje jen zábavu, nesimuluje pouze hru, ale simuluje jim sociální kontakty s okolím. Jen menší podíl dětí hraje pouze samo pro sebe- tedy plní si své levely a pouze se o samotě neumí jinak zabavit, mnohem větší podíl dětí si vybírá servery, sdílí své hry, sdílí své úspěchy, hledá náhražku přátelství, které třeba v realitě tolik nenachází, herní servery lákají hráče na „skvělou

komunitu“, už nevíteží jen kvalita hry, její cena ani prestiž, ale právě společnost dalších hráčů. Tím se dostávám k jádru věci- proč děti neumí navázat reálná přátelství, proč neumí hrát reálné hry, sportovat a další. Odpovědí dost možná bude to, že když se podíváme na rozdíl ve výchově předchozích generací, je tam jeden obrovský rozdíl- starší generace byla zvyklá chodit ven už od malička, i když rodiče měli jistě obavy o jejich bezpečí, děti se pohybovaly venku, chodily na hřiště, na louky, do kulturních místností, kroužků, družin, parků a dalších míst. Ono ani nebylo moc co jiného dělat. Domácí povinnosti byly mnohem rozšířenější než dnes, tedy děti měly mnohem méně volného času, nicméně jej trávili ve společnosti dalších dětí. To je logicky vedlo ke hrám, k tomu že se dokázaly seznamovat, dokázaly navazovat komunikaci, přátelství a právě ta sociální stránka- tedy ta přátelství a zábava je táhla další den opět ven, znovu si hrát, znovu se bavit. Dnešní generace dětí je od malička uzavíraní v „bezpečném „ prostředí domů, bytů a zahrádek, od chvíle kdy dítě samo chodí, je nad ním kontrola, dětská hřiště se stěhují na zahrady- každý tam má to svoje vlastní malé hřiště, je sice krásné ale prázdné, už se nemusí chodit koupat k řece nebo potoku či rybníku- mají doma svůj vlastní „bezpečný“ bazén jen pro sebe, na kole jezdí po zahradě, případně je rodiče někam vezmou- ale dítě je s rodiči, tedy není nutné navazovat kontakt s dalšími dětmi, tím se od nejtělejšího věku učí být samy, neumějí se skamarádit jen tak, neumí navázat kontakt, nevědí komu ukázat jak rychle běhají, s kým se poměřit ve skákání, s kým soutěžit nebo kdo dohodí šišku dál. Proto nemají ani vztah k pohybu, nemají důvod chodit ven-proč taky, vždyť houpačku mám doma, koš na basket taky. Samotným se hra za chvíli omrzí-stejně tak jako je nebaví dlouho hrát single hry. A neschopnost prosadit se mezi ostatními, nemožnost najít kolektiv je obrátí ke spáse v počítači- tady to jde snadno. Je tedy otázkou, do jaké míry nese odpovědnost za sezení dětí na počítači jen existence her anebo celkový přístup k výchově dětí. Mít je stále pod kontrolou, hlídat aby se jim venku něco nestalo, to vše v nich vyvolává pocit nebezpečí, které venku číhá, ony přejímají náš postoj a svůj pokoj považují za nejbezpečnější místo, z něj žijí svůj život a hrají své hry. Teď jde jen o to, jak skloubit volný čas a počítač a zda je to vůbec možné. V dnešní době už to jinak než s počítači nejde, moderní technologie je všude, i učebny se stávají interaktivními, žít zcela bez počítačů je tedy velmi obtížné a záleží jen na tom, zda rodina chce či nechce své děti vychovávat striktně bez technologií, obecně platí, že takových rodin je minimum a je

jejich právem se takto rozhodnout. Co ovšem se zbytkem dětí a rodin, jak vyvážit vliv internetu, her, počítačů a mobilů s volným časem, se sportem, normálním reálným společenským životem? Představa, že v dnešní době dáme dítěti obruč a tyč a pošleme, jen aby si hrálo je samozřejmě zcela mimo realitu, úplné odstrižení od počítačů a dalších moderních technologií způsobí u dítěte determinaci a vyloučení z běžného kolektivu, navíc se s těmito technologiemi dříve či později stejně setká. Je tedy vhodné děti k těmto věcem vést, ale uvážlivě, s ohledem na jejich věk, na způsob jejich života. Samozřejmě se nabízejí interaktivní hry- tvořivé, probouzející fantazii, představivost, to je určitě ideální, každé dítě by mělo nějakou takovou mít, zkusit a učit se jí. Další věcí je naučit postupně děti, jak si různé věci nastavit, neudělat z nich jen konzumenty her, ale aby si samy dokázaly přečíst a porozumět tomu jak fungují, jak se odstraňují problémy, jak se instalují, s ohledem na jejich rozumovou vyspělost samozřejmě a na naše vlastní schopnosti s počítačem pracovat, tyto úkony v nich můžou vzbudit zájem o to, jak se vytvářejí programy, jak technologie funguje, co vše je s ní možné, uvažují pak o všem více technicky, může je to případně směřovat i v dalším životě, zkrátka využít maximálně ten potenciál, který se nabízí. Další možností jsou způsoby vyhledávání informací, což je primární věcí na internetu, pokud si děti jsou schopné najít cokoliv, co potřebují, vědí jak a kde a co zadávat, vytrídít si zbytečné odkazy, vybrat si z textů to podstatné a následně tyto věci využít, považují to za vhodně strávený čas na internetu. Tím, že například dítě chce jít do kina, ale rodič mu neřekne jen ano, zítra dávají Harryho Pottera v 6 večer, lepší je, když mu rodič oznámí, že by bylo dobré někam jít, ať se tedy podívá co by jej zajímalo a případně zjistí i bližší věci nebo si najde nějaké zajímavé aktivity a tipy na výlet, tím se děti seznamují s tím, že internet a počítač se nemusí využívat jen jako hra, otevře se mu i nabídka dalších možností využití, navíc je dítě zapojeno do rozhodování a tom, co se může stát, řekne si že by rádo dalo další podněty a aspoň na chvíli vypne hru a bude se snažit vyhledávat i jiné věci. Asi nejdůležitější ovšem je, aby si děti uvědomovaly, že reálné vztahy s lidmi, s kamarády žádný počítač nenahradí, kontakt s živým člověkem je nenahraditelný a ničím nezaměnitelný, to je ovšem třeba v nich pěstovat od útlého dětství, touhu po společnosti vrstevníků, po společných aktivitách s dětmi, po zábavě s nimi, po přátelství s lidmi, kterých se mohu dotknout a povídat si s nimi z očí do očí.

Pak už se pro děti počítač stane jen prostředkem k získání informací, způsobem komunikace ve chvíli, kdy nemám své blízké u sebe nebo i na nějakou relaxaci v podobě hry, ale nebude to umělou náhražkou života. Velmi by asi pomohla i kampaň sdílení reálných zážitků jiných dětí, ukázky toho, jak zábavné může být jen tak žít, bavit se a sportovat, jak moc se může dokázat a zažít, dávat tak podněty k činnostem, které děti budou chtít napodobovat, budou je také toužit sdílet, pochlubit se jimi, kdyby se všechny ty prázdné fotky a dokola se opakující hry staly jen doplňkovou zábavou a ne smyslem a jedinou činností jejich života. To vše je určitě pouhá teorie, jeden názor z mnoha, které je nutné posoudit a hledat mezi nimi nejadekvátnější a neúčinnější odpověď na problém volného času a počítače v životě dětí a mládeže.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá trávením volného času na počítači u dětí na prvním stupni základní školy. Cílem této práce bylo zjistit, jestli děti mladšího školního věku tráví svůj volný čas na počítači. Dále jsem se chtěla dozvědět, jak dlouho tráví svůj volný čas na počítači, jaké činnosti nejvíce na počítači dělají, jestli používají na počítači internet a jestli si dokáží představit týden bez počítače. Těžištěm této práce je kvantitativní výzkum mezi dětmi mladšího školního věku v okrese Prachatic.

V první kapitole jsem začala s představením věkové skupiny, se kterou se v bakalářské práci pracuje. Vysvětlovala jsem také pojem komputerizace. Od kdy můžeme mluvit o komputerizaci a jak komputerizace souvisí s životem dětí. Dále jsem v této kapitole vysvětlovala pojem volný čas jako čas svobody. Tuto kapitolu ukončuji dosavadními výzkumy, které byly již prováděny na toto téma.

Druhá kapitola je již výzkumná a věnuji se zde vlastnímu výzkumu. Na začátku je design vlastního výzkumného šetření, kde popisuji, co jsem chtěla dozvědět v této bakalářské práci nebo jaké otázky jsem použila v dotazníku. Poté popisuji metodiku vlastního výzkumného řešení. Tuto kapitolu ukončuji hypotézami, které jsem si pro tuto práci stanovila.

Poslední a tedy třetí kapitola je věnovaná výsledkům a korelaci měřených hodnot u jednotlivých otázek. Pro lepší přehlednost výsledků, jsem v této kapitole použila tabulky nebo grafy. Pod každou tabulkou nebo grafem jsem vypsala hypotézu, která byla na začátku stanovená, a hodnotila jsem, jestli se díky výsledům tyto hypotézy potvrdily nebo se naopak hypotézy vyvrátily. Díky hypotézám, které jsem si stanovila na začátku práce, jsem mohla porovnávat hypotézy s výsledky, které vyšly takto:

Výsledky mezi časem stráveným při jednom sezení u počítače u děvčat a u chlapců jsou velmi podobný. Rozdíl zde vyšel minimální a to jen o dvě minuty. Z výsledků vyšlo, že chlapci tráví průměrně o dvě minuty více času při jednom sezení na počítači než dívky. Rozdíl mezi dětmi z města a dětmi z vesnice vyšel taktéž minimální a to přibližně o minutu. I zde tedy není žádný velký rozdíl v trávení času na počítači při jednom sezení u počítače. Výsledky ohledně času jsem ještě rozdělila podle věku. Z výsledků můžeme říci, že i podle věku dětí nenastává nějaký výrazný rozdíl v trávení

času při jednom sezení u počítače. Průměrně děti tráví při jednom sezení u počítače 15 minut. Velký rozdíl ve výsledcích vyšel ale u absolutního času během týdne. Tam vyšel velký rozdíl mezi časem u děvčat a u chlapců. Chlapci podle výsledků tráví na počítači během týdne o 17,46 minut déle než dívky. Rozdíl mezi dětmi z vesnice a dětmi z města je zde minimální. Naopak velký rozdíl v časech nastává u dětí mladších (7, 8, 9, 10) a u dětí starších (11, 12, 13). Zde vyšlo, že starší děti tráví více času na počítači než mladší děti a to přibližně o 18 minut. Dalšími výsledky jsou činnosti, které nejvíce děti dělají na počítači. Z výsledků tedy vyšlo, že děvčata i chlapci nejvíce na počítači hrají počítačové hry. U obou skupin pak na druhém místě byla hudba a na třetím místě škola. I když je škola u děvčat i u chlapců na třetím místě, procentuálně vyšly výsledky poněkud rozdílně a to 28,2% u děvčat, kdežto u chlapců je to jen 6,57%. Výsledky, které zjišťovaly, zda děti na počítači využívají internet, vyšly velmi podobně, jak u chlapců a dívek, tak i u dětí z vesnice a z města ale i věkově nenastal žádný velký rozdíl. Většina dětí (cca. 85%) bez rozdílu pohlaví, věku či bydliště, využívá na počítači internet. Úplně stejné výsledky vyšly u otázky, zda děti využívají počítač doma či mimo domov. Zde vyšly výsledky naprosto stejně a to, že jak chlapci a děvčata, tak děti z vesnice či z města a také děti podle věku používají počítač doma a takto odpovědělo průměrně 85% dětí. A jako poslední otázka v dotazníku byla otázka, která se ptala na emoční postoj dětí k počítači, zda by si dokázaly představit týden bez počítače. Z celkového počtu 161 respondentů vyšlo, že 43 dětí by si nedokázalo představit týden bez počítače.

Myslím si, že výsledky, které z dotazníku vyšly, jsou velmi zajímavé. Za nedostatek tohoto výzkumu považuji to, že na otázky odpovídalo více dětí z města než dětí z vesnice. Více bych se příště zaměřila i na věk dětí, aby se už příště nestalo, že by na dotazník odpovídalo jen jedno třináctileté děvče.

Bakalářská práce, kterou jsem zpracovala, mě utvrdila v tom, že děti tráví svůj volný čas na počítači. Dozvěděla jsem se, co nejvíce dělají děti na počítači a díky tomu, můžu více dětem porozumět v další práci s nimi.

Seznam použitých zdrojů

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

KRČMÁŘOVÁ, Barbora a VACKOVÁ, Kristýna. *Děti a online rizika, dítě předškolního a mladšího školního věku a internet*. Praha: Linka bezpečí 2012. ISBN: 978-80-904920-3-5.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PAVLAS, Ivan a VAŠUTOVÁ, Maria. *Vývojová psychologie I: pro studenty učitelství a vychovatelství*. Ostrava: Ostravská univerzita, 1999. ISBN 80-7042-153-3.

SAK, Petr a MAREŠ, Jiří. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-230-0.

SAK, Petr a SAKOVÁ, Karolína. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda Servis, 2004. ISBN 80-86320-33-2.

STRÁNSKÝ, Jan. *Vliv užívání pc ve volném čase na studijní výsledky dětí v prepubertálním období*. České Budějovice, 2011, Bakalářská práce. Teologická fakulta.

VEŘTÁT, Stanislav. *Encyklopedie o počítačích*. Praha: Grada, 1993. ISBN 80-7169-005-8.

Internetový zdroj

Bakaláři [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <https://www.bakalari.cz/webapp.aspx>

Přílohy

Dotazník - trávení volného času na počítači u dětí na prvním stupni základní školy.

Tento dotazník je se svými otázkami zaměřen na zjištění toho, jestli děti tráví svůj volný čas na počítači, případně jak dlouho na něm tráví svůj čas. Cílovou skupinou jsou děti mladšího školního věku, ale kdyby si děti nevěděly rady, poprosila bych rodiče, jestli by svým dětem s vyplněním nepomohli. Výsledky budou poté zpracovány a použity v bakalářské práci studentky Katky Fišerové, která studuje na Jihočeské univerzitě, teologické fakultě, obor pedagogika volného času- vychovatelství.

Dotazník je anonymní, takže se nemusíte bát, že byste byli/ nebo vaše dítě bylo někde zveřejněný/o.

Děkuji všem, který si najdou chvílku a vyplní tento dotazník.

Jsem: A. Dívka

Je mi .....let

B. Chlapec

1. Bydlíš ve městě nebo na vesnici?

A. Vesnice

B. Město

2. Máš doma počítač?

A. Ano

B. Ne

3. Zakroužkuj, kde nejvíce využíváš počítač

A. Doma

B. Ve škole

C. V knihovně

D. Jinde (napiš kde) .....

4. Udělej čárku ke každému dni, ve kterém si byl/a na počítači.

Pondělí

Úterý

Středa

Čtvrtek

Pátek

Sobota

Neděle

5. Když jsi na počítači, kolik na něm trávíš času?

- A. 1-15 minut
- B. 16- 30 minut
- C. 31- 45 minut
- D. 46 - 60 minut
- E. 61 – 75 minut
- F. 76- 90 minut
- G. Více jak 90 minut

6. Co nejvíce děláš, když jsi na počítači?

- A. Počítačové hry
- B. Sociální síť
- C. Poslech hudby
- D. Příprava do školy
- E. Jiné (napiš jaké) .....

7. Využíváš na počítači internet?

- A. Ano
- B. Ne

8. Dokážeš si představit týden bez počítače?

- A. Ano
- B. Ne

Abstrakt

FIŠEROVÁ, K. *Trávení volného času na počítači u dětí na prvním stupni základní školy*. České Budějovice 2017. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Klíčová slova: děti mladšího školního věku, počítač, volný čas, komputerizace

Práce se zabývá trávením volného času na počítači u dětí na prvním stupni základní školy. V teoretické části je představena věková skupina dětí mladšího školního věku a vysvětlení pojmu komputerizace. V této části je také vysvětlen pojem volného času a představení výsledků dosavadních výzkumů.

Praktická část obsahuje výzkum týkající se tohoto tématu. Na začátku této části jsou hypotézy, které byly na začátku stanoveny. Poté je zde seznámení s metodickým postupem výzkumného šetření. Dále obsahuje již samotný výzkum a výsledky, které vyšly z tohoto výzkumu.

Abstract

Spending of free time on computers by primary school children

Keywords: primary school children, computer, leisure, computerization

The thesis follows up primary school children's free time spending on the computer. The theoretical section explains the term computerization, leisure and also introduces the age group of primary school children and existing research on the topic.

The practical section contains research concerning the topic. There are specified hypotheses in the beginning of the section. Then there is a familiarization with the methodical approach of the research. The conclusion of the thesis consists of the respective research and its results.